

Pääministeri Paavo Lipponen vakuutti:

Aikuiskoulutus kuuluu tärkeudessa kärkipäähän

”Aikuiskoulutus kuuluu tärkeysjärjestyksessä kärkipäähän, mikäli haluamme edistää työllisyyttä ja tasa-arvoa”, vakuutti pääministeri Paavo Lipponen opetusministeriön järjestämässä aikuiskoulutuksen ajankohtaisseminaarissa 25. huhtikuuta Helsingissä. Seminaarissa käytiin läpi parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän mietinnöstä nousevia asioista sekä eri vaikuttajatahojen kannanottoja niihin.

Pääministerin mukaan parlamentaarisen työryhmän mietintöä voidaan pitää vuosien 2002-2010 aikuiskoulutuksen strategia-asiakirjana. Hän nosti esiin muutamia sivuuttamattomia faktoja: 1) vuoteen 2015 mennessä työelämästä poistuu noin miljoona työkäistä, ellei aktiivista työuraa onnistuta jatkamaan; 2) jotta Suomen työllisyysastetta onnistutaan nostamaan 70 prosenttiin, edellyttää se eläkkeellejäämisiään siirtämistä, työelämän aktiivista uudistamista ja panostamista keski-ikäisten aikuisten osaamiseen; 3) työikäisellä väestöllä tulee olla vähintään toisen asteen ammatillinen koulutus. Aivan välttämätöntä ammatillisen koulutuksen lisäys on pk-yrityksille ja hoitoaloille. 4) Tasa-arvo-ongelma on todellinen ja tasa-arvon edistämiseen täytyisi löytyä tuoreita keinoja. ”Eliitillä on taipumus täydentää itseään”, pääministeri totesi eriarvoistumisesta.

Parlamentaarisen työryhmän ehdotusten päälinjat

Helmikuun lopulla ehdotuksensa jättäneellä parlamentaarisella työryhmällä oli mm. seuraavat lähikohdat. Se tuli tehdä koulutuspoliittisia esityksiä, jotka toteutuessaan:

- konkretisoivat elinikäisen oppimisen politiikkaa Suomessa
- turvaavat tulevana vuosina työvoiman saatuuden ja työvoiman riittävän osaamistason
- kehittävät Suomen kilpailukykyä
- huolehtivat kansalaisten sivistystarpeista ja

kansalaisyhteiskunnan toimivuudesta

- varmistavat aikuiskoulutuspalvelut myös niitä eniten tarvitseville
- parantavat aikuiskoulutuksellista tasa-arvoa
- turvaavat riittävän rahoituksen, rahoituksen vakauden ja nykyistä laajemman aikuiskoulutuksen rahoituspohjan
- antavat ohjaukselle riittävän vahvat välineet.

Kansalaisten osaamistason ylläpidossa ja uusintamisessa vuosina 2002-2010 parlamentaarisen työryhmän mielestä ovat keskeisimpiä seuraavat tavoitteet:

- vähintään toisen asteen ammatillinen koulutus kaikille
- ihmisille mahdollisuus perusteellisempaan oman osaamisensa remonttiin 10-15 vuoden välein
- ihmisten mahdollisuus kehittää itseään jatkuvasti (1-2 viikon verran vuodessa)
- tietoyhteiskuntavalmiuksien varmistaminen
- pitkällä aikavälillä korkeakoulutasoisen aikuiskoulutuksen vankentaminen
- aikuiskoulutusresursseihin 20-25 prosentin lisäys.

Kaikkien työryhmä teki 42 konkreettista ehdotuskokonaisuutta koskien

- työttömien koulutusta
- maahanmuuttajien koulutusta
- kansalaisvalmiuksia ja kansalaisyhteiskunnan edellytyksiä
- tiedotus- ja neuvontapalveluja
- uusia oppimisympäristöjä (verkko- ja virtuaaliopetusympäristöjä)
- opettajien ja kouluttajien osaamistason nostamista erityisesti aikuisten opettamisessa
- opitun tunnustamista
- opintojen kustannuksia ja aikuisopiskelijoiden toimeentuloa.

Itakoulujen rehtorien yhdistyksen puheenjohtaja *Ilppo Salonen* korosti monen muun päivän puhujan tavoin kahta keskeistä kohderyhmää: 1) vailla peruskoulutusta olevia ja 2) pelkän peruskoulutuksen varassa olevia. Jälkimmäisten tarve saada toisen asteen koulutus on äärimmäisen tärkeää, mutta useinkin näiltä ihmisiltä puuttuvat oppimisvalmiudet. ”On paljon asenteellisia esteitä, jotka perustuvat ikäviin koulumuistoihin ja koulukokemuksiin. Mutta on myös paljon diagnosoitavissa olevia oppimisongelmia.”

Pohjois-Savon TE-keskuksen *Ritva Virtanen* kantoi myös huolta niistä nyt työssä olevista ihmisistä, joilla on miltei olematon koulutustaso. Miten he säilyttävät työpaikkansa, kun vaatimukset työssä koko ajan kiristyvät? Todellinen ongelma on hänen mukaansa aikuisten kouluttautumismotiivin puute tai heikkous, heikot oppimisvalmiudet sekä kouluttajien riittämättömyys ja kouluttajien osaamisen taso. Kynnykset lähtee koulutukseen ovat korkeat ja todennäköisyys epäonnistua kerran sinne lähdettyä ovat erittäin suuret. Virtasen mielestä koulutuksen toteuttamismallien tulisikin olla hyvin työelämäläheiset. Opettajien täydennyskoulutukseen ja ohjausressurssien riittävyyteen tulisi niin ikään panostaa voimakkaasti.

Professori *Pekka Ruohotie* edusti aikuiskoulutusneuvostoa. Hän toi nosto-ohjelman toteuttajille evästyksinä sen, että opintososiaaliset kysymykset on ratkaistava aivan ensimmäisenä. Miten toimeentulo hoituu opiskelun aikana? Vakavasti mietittäviä asioita on myös kohderyhmien heterogeenisuus. Ellei sitä oteta riittävästi huomioon, epäonnistutaan. Ruohotie näki todellisina kynnyskysymyksinä koulutuksesta pitkään poissaolleiden motivaatio-ongelmat sekä oppimisvalmiuksien riittämättömyyden.

Vapaan Sivistystyön Yhteisjärjestön pääsihteerin *Seppo Niemelä* palautti kuulijoiden mieliin Euroopan Unionin keskeiset kansalaisyhteiskuntatavoitteet: itsensä toteuttamisen (personal fulfilment), aktiivisen kansalaisuuden (active citizenship), sosiaalisen eheyden (social inclusion) ja työllistettävyyden ja sopeutumisen. Hän toteasi EU:n tavoitteiden menevän mielenkiintoisella tavalla yksin pohjoismaisen vapaan sivistystyön arvoperusteiden kanssa. Kansalaisyhteiskunta ja siihen liittyvä aktiivisuus, luottamus ja osaa-

minen ovat nousseet keskeiseen asemaan unionin tavoitteenasetteluissa. Nosto-ohjelmaa toteutettaessa keskeistä on Niemelän mukaan niin vajaakuntoisten kuin sosiaalisesti syrjäytyneiden pitkäaikaistyöttömienkin kuntouttaminen. Myös maahanmuuttajien kieli-, kulttuuri- ja kansalaisopinnot olisi saatava pikimmiten kuntoon.

Kansanedustaja *Markku Markkula* kertoi eduskunnan sivistysvaliokunnan periaatteena olevan sen, että parlamentaarisen työryhmän ehdotuksia edistetään kokonaisuutena, eikä vain tyydytä nukkimaan joitakin osia jatkokehittelyyn. Hän muistutti myös tulevaisuuteen investoimisen tärkeydestä. ”Alueellinen kehittäminen edellyttää eri alueellisten koulutusmuotojen voimakasta yhteistyötä”, Markkula huomautti.

Parlamentaarisen työryhmän asiakirjasta on saatu eri vaikuttajatahojen lausunnot ja kiireellisimmiksi katsottujen ehdotuskokonaisuuksien jatkovalmisteluun on asetettu valmisteluryhmät. Tavoitteena on, että työryhmän ehdotukset näkyvät jo vuoden 2003 valtion talousarvioesityksessä. Ministeriöt jättävät tätä koskevat esityksensä valtiovarainministeriölle toukokuun lopussa.

Opetusministeriö ja työministeriö ovat tehneet parlamentaarisen työryhmän esityksistä jatkosuunnitelman. Se sisältää kolme päätoimenpidettä omine valmistelutyöryhmineen:

- Aikuisväestön osaamistason nosto-ohjelman vuosiksi 2003–2007. Nosto-ohjelman kohteina ovat ne 30–54-vuotiaat, siis vuosina 1948–72 syntyneet, joilla on pelkkä peruskoulutus. Ohjelma koskisi 80000–120000 henkilöä.
- Opetusministeriö on asettanut valmisteluryhmän laatimaan ehdotuksia ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjausta ja järjestäjien asemaa koskevien ehdotusten toimeenpanemiseksi.
- Erillinen valmisteluryhmä laatii ehdotuksia koskien vapaan sivistystyön tehtäväkenttää.

Lisää Parlamentaarisen työryhmän ehdotuksista www.minedu.fi > Koulutus > Aikuiskoulutus > Mietintö